

Parem üks suur kui mitu tillukest kooli

Võrumaa Lasva valla 242 koolilast käivad täna kahes teineteisest kümne kilomeetri kaugusel asuvas põhikoolis. Kui Kääpa ja Pikakannu koolid ühineksid, läheks osa laste koolitee pikemaks, kuid neil oleks võimalik saada paremat haridust paremini korras koolimajas. Rahva tahtel üritab vald veel kolm aastat mõlemat kooli ülal pidada.

Lasva valla juhtum näitab, kui raske on kohalikel omavalitsustel õpilaste vähenedes otsustada, milliseid koole hoida. Eestis toimub täna õppetöö 707 üldhariduskoolis. Kuna lähiaastail läheb igal sügisel kooli tuhat last vähem kui eelmisel, on koolide kümnete kaupa kinnipanek vältimatu.

Muidugi tekitab igal kodukoha kool tugevaid tundeid. Pika aja looga koolide sulgemine paneb inimesi kibedalt osutama nõukogude ajale, mil paljud külad oma koolimajad kaotasid. Neil on raske leppida, et Eesti taasiseseisvuses uuesti loodud koolid sedapuhku õpilaste ja raha nappusel kinni lähevad.

Eesti koolid elavad kahest rahakotist. Riik maksab iga õpilase kohta 5070 krooni pearaha, millest saavad õpetajad palka. Kooli ülalpidamis- ja remondikulud kannab aga kohalik omavalitsus.

Õpetaja teenib oma palga välja, kui põhikoolis tuleb tema kohta vähemalt 15 õpilast. Kool saab omadega hakkama küll ka suhteliselt väiksema õpilaste arvuga, kuid siis tuleb neid näiteks liitklassides õpetada. Võrumaa Kääpa põhikoolis on ühe õpetaja kohta vaid 8,6 ja Pikakannu koolis 7,5 õpilast.

”Mida varem iga piirkond otsustab, milliseid koole tugevdada, seda vähem läheb raisku raha ja aega õpetuse taseme ja kooliolude parandamiseks.

Sellise suhtarvu juures saavad koolid edasi kesta tänu sellele, et Lasva-sugustes piirkondades on pearaha keskmisest pisut suurem.

Kohalik omavalitsus saab riigilt laste harimiseks ühepalju raha, sõltumata sellest, kas need õpivad ühes või mitmes koolis. Selge on aga see, et mida väiksem on kool, seda vähem on laste õpetamiseks raha ning seda kehvemaks jääb õpetus.

Kohalikule omavalitsusele on väga suur vahe, kas toetada ühte või kahte koolimaja. Ühe kooli ülalpidamiskulude kokkuhoiu arvelt saaks kas või parematele õpetajatele lisapalka maksta ja seeläbi õpetuse taset tõsta. Kui kahe pooltühja maja kütte- ja elektriarveid suudabki omavalitsus kinni maksta, siis kõigi koolihoonete korralikuks remondiks raha ei jätku.

Kümne aasta pärast võib Lasva-sugustel valdadel raskeks minna ka ühe kooli elushoidmine. Mida varem iga piirkond otsustab, milliseid koole tugevdada, seda vähem läheb raisku raha ja aega õpetuse taseme ja kooliolude parandamiseks.

Ei ole võimatu, et inimesed kodulähedase koolita jäädes mujale kolivad. Ent elukohta sunniks neid vahetama seegi, kui kodu lähedal saadud haridusega ei olegi lootust kodust kaugemale pääseda.